

Individuele mantelzorgwaardering 2019

Rapportage deskresearch door MantelzorgNL, oktober 2019

Aanleiding

Vanuit de Wmo 2015 zijn gemeenten verplicht om hun mantelzorgers te waarderen. De wijze waarop is aan de gemeente zelf. Om inzicht te krijgen in de verschillen tussen gemeenten in de vorm en hoogte van de waardering, is in oktober 2019 door MantelzorgNL een deskresearch gedaan. Hoe gemakkelijk is via zoekmachines, gemeente websites en/of mantelzorgondersteunende organisaties informatie te vinden over de lokale mantelzorgwaardering? Hoe is de mantelzorgwaardering per gemeente vormgegeven? Met dit onderzoek proberen we antwoord te geven op deze vragen.

Onderzoeksopzet

In twee weken voorafgaand aan 21 oktober 2019 is online gezocht naar de individuele waardering voor volwassen mantelzorgers in alle 355 gemeenten van Nederland. Er is gekozen voor onderzoek naar individuele waardering omdat dit de meest directe en persoonlijke vorm van waarderen is, zoals ook in de oorspronkelijke regeling van het mantelzorgcompliment. Collectieve vormen van waardering als groepsactiviteiten of dagjes uit laten we buiten beschouwing, net als het waarderen van jonge mantelzorgers. De keuze voor deskresearch is gemaakt omdat zeker niet alle mantelzorgers bekend zijn bij de gemeente of het mantelzorgsteunpunt. Een deel van hen zal het afgelopen jaar mantelzorger zijn geworden, maar ook een deel zal gewoonweg niet in beeld zijn, ook al zorgen zij reeds gedurende lange tijd voor hun naaste. Ook zijn er mantelzorgers die zorgen voor iemand in een andere gemeente dan hun eigen woonplaats. Zij dienen te worden gewaardeerd door de gemeente waarin de zorgvrager woonachtig is. Hierdoor missen ze lokaal verspreide informatie over de mantelzorgwaardering, bijvoorbeeld in het lokale huis-aan-huis blad. Al deze mantelzorgers hebben wel recht op waardering van hun zorgtaken. Kunnen mantelzorgers online informatie vinden over de waardering? De website van de gemeente of van organisaties die zich bezighouden met mantelzorgwaardering zijn daarvoor een logische plek. We gaan ervan uit dat mantelzorgers die reeds in beeld zijn via de gemeente of het mantelzorgsteunpunt geattendeerd zijn op de mantelzorgwaardering 2019 en de wijze waarop deze kan worden aangevraagd.

Twee kaarten

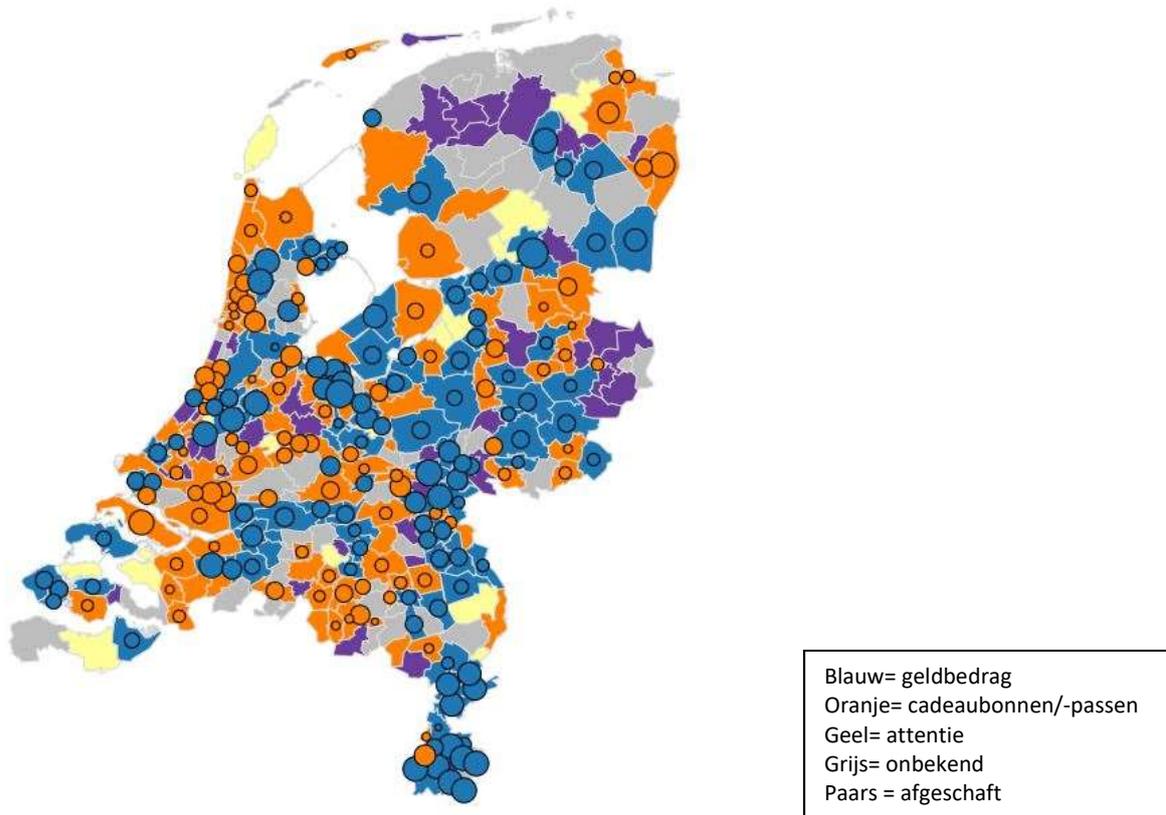
In het onderzoek is gekeken naar twee punten. Allereerst de vorm en hoogte van de waardering. Is er een vorm van individuele waardering en zoja, welke vorm heeft deze? Soms is er sprake van meerdere vormen van waardering, bijvoorbeeld een cadeaubon en een bloemetje. In zulke gevallen is de keuze gemaakt voor de waardering met de hoogste waarde. De gemeente die zowel een cadeaubon als een bloemetje (attentie) uitreikt, valt in de categorie cadeaubon.

Daarnaast is gekeken naar de online informatievoorziening over de individuele waardering. In hoeverre is de informatie online te vinden? Wordt gemeld wat de inhoud van de waardering is? De resultaten zijn overzichtelijk gemaakt in twee interactieve kaarten, welke te vinden zijn op de website van MantelzorgNL. Deze kaarten zijn ook opgenomen in deze rapportage. Hierdoor mist echter de functionaliteit van de hoogte van de waardering.

Vorm en hoogte van individuele waardering

De meeste gemeenten keren ook in 2019 een individuele waardering uit aan mantelzorgers. Bijna drie op de vier gemeenten (72%) delen een vorm van individuele waardering uit aan hun mantelzorgers als blijk van waardering voor het zorgen voor een ander. In 12% van de gemeenten is de individuele waardering echter met zekerheid afgeschaft en in 16% van de gemeenten is online niets te vinden over de waardering of is de inhoud van de mantelzorgwaardering nog onbekend. Mogelijk is in een substantieel deel van deze gemeenten de waardering ook afgeschaft.

Kaart 1: Vorm van individuele mantelzorgwaardering

Naar interactieve kaart: www.mantelzorg.nl/kaartje1

Vorm

Van de individuele waarderingen die worden uitgereikt is het overgrote deel in de vorm van een geldbedrag (46%) of een cadeaubon of -pas (48%). Een veel kleiner deel krijgt hooguit een attentie in de vorm van een bloemetje, verwenpakket of klein presentje (6%).

Hoogte waardering

In de vorm blijken de waarderingen die worden uitgereikt niet veel van elkaar te verschillen. Kijken we naar de waarde van de waardering, dan blijken de verschillen tussen de gemeenten zeer groot. Een waardering in geld vertegenwoordigt vaker een hoger bedrag dan een waardering in de vorm van een cadeaubon. Gemeente de Wolden is een uitschieter in positieve zin die 300 euro per mantelzorger uitreikt. Gemiddeld is het geldbedrag namelijk een stuk lager, namelijk €115,-. Cadeaubonnen

vertegenwoordigen een gemiddelde waarde van € 72,- hetgeen aanzienlijk lager is vergeleken met de geldelijke waardering.

Een aantal gemeenten geeft op de website aan dat de hoogte van de waardering afhangt van het aantal aanmeldingen dat men voor de mantelzorgwaardering ontvangt. Hoe meer aanmeldingen, hoe lager het bedrag per mantelzorger vervolgens wordt.

Voorwaarden

De meeste gemeenten stellen een aantal voorwaarden om in aanmerking te komen voor de mantelzorgwaardering. Vaak zijn dit voorwaarden aan de duur (langer dan drie maanden) en intensiteit (acht uur of meer per week) van het zorgen voor een ander. Soms zijn er echter ook voorwaarden die minder voor de hand liggen, waardoor groepen mantelzorgers worden buitengesloten. Zo komt het voor dat een indicatie voor thuiszorg of een andere vorm van formele zorg voor de zorgvrager nodig is om voor de waardering in aanmerking te komen. Ook komen in sommige gemeenten mantelzorgers die voor een deel van hun zorgtaken worden vergoed vanuit het pgb van de zorgvrager, niet in aanmerking voor de mantelzorgwaardering. In deze voorwaarden wordt voorbijgegaan aan het feit dat veel mantelzorgers juist voorkomen dat (meer) formele en dus dure zorg nodig is in de betreffende zorgsituatie.

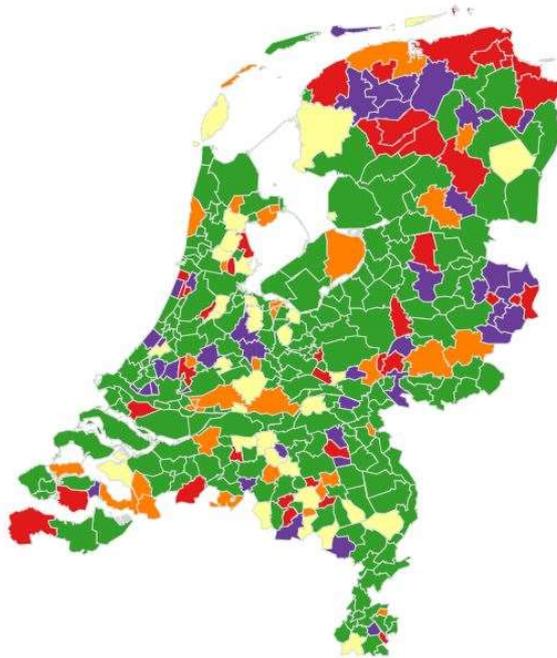
Informatievoorziening over waardering

Van de 355 gemeenten weten we dat in ieder geval bij 42 gemeenten (12%) de individuele (en soms ook de collectieve) mantelzorgwaardering is afgeschaft. Maar hoe is de informatievoorziening over de mantelzorgwaardering bij de overige gemeenten?

Van 313 overgebleven gemeenten is bij het grootste deel van de gemeenten (67%) de informatie over de waardering via websites goed te vinden. Toch is bij één op de drie van deze gemeenten de informatievoorziening dermate gebrekkig of de aanvraagprocedure ingewikkeld, dat van ontmoediging kan worden gesproken. Zo is bij 12% (n=36) helemaal niets te vinden over de gemeentelijke waardering. Mogelijk is de waardering hier afgeschaft, maar ook dat hebben we niet kunnen achterhalen in dit onderzoek. Daarom vormen deze gemeenten de categorie "Onvindbaar" (Kaart 2). Dat betekent dat bij 78 van de 355 Nederlandse gemeenten de individuele waardering is afgeschaft dan wel onvindbaar is.

Bij 11% is de informatie zeer onvolledig, bijvoorbeeld dat de link voor meer informatie of voor het aanvragen niet werkt of is de aanvraagprocedure omslachtig en ingewikkeld. Tot slot is er bij een even grote groep (11%) wel informatie vindbaar over een eventuele waardering, maar wordt niet gemeld wat de waardering inhoudt. In dat geval is het de vraag of de mantelzorger de moeite neemt om de uitgebreide aanvraagprocedure te doorlopen, al dan niet via inlog met DigiD

Kaart 2: Informatievoorziening online individuele mantelzorgwaardering

Groen= gemakkelijk te vinden
Geel= vindbaar, maar inhoud onbekend
Oranje= gebrekkige info en/of ingewikkelde aanvraagprocedure
Rood= onvindbaar
Paars = afgeschaft

Naar interactieve kaart: www.mantelzorg.nl/kaartje2

Tot slot

Voor het eerst is in kaart gebracht hoe gemeenten de individuele mantelzorgwaardering vormgeven. Daaruit blijkt dat inmiddels 42 gemeenten sinds de wettelijke verplichting van waardering in 2015 toch de mantelzorgwaardering hebben afgeschaft. In de gemeenten die wel waarderen blijkt een geldbedrag dat naar eigen inzicht kan worden besteed of een cadeaubon of winkelpas de meest voorkomende vormen, hetgeen ook het meest door mantelzorgers wordt gewaardeerd zo blijkt uit onderzoek¹. De financiële waarde ervan is echter zeer wisselend en gemiddeld beslist lager dan het landelijke Mantelzorgcompliment van 200 euro dat tot 2015 bestond. Door de tekorten die gemeenten hebben op het Sociaal Domein, staat de waardering van mantelzorgers onder druk. De gelden voor waardering zijn niet geormerkt, waardoor gemeenten de gelden voor andere doeleinden kunnen gebruiken. Signalen die MantelzorgNL bereiken, zijn dat de gelden soms voor het versterken van de mantelzorgondersteuning worden ingezet in plaats van waardering. Vaker echter, worden de gelden gebruikt voor geheel andere doeleinden. Dit lijkt zeker naar de toekomst toe een trend. MantelzorgNL volgt deze signalen en is van plan dit onderzoek volgend jaar te herhalen. Wordt het signaal dat de waardering onder druk staat en in meer gemeenten gaat worden afgeschaft werkelijkheid?

---

¹ Rapportage Mantelzorgwaardering, Nationaal Mantelzorgpanel, april 2016 en Over mantelzorgwaardering, Steunpunt informele zorg Breda, juni 2019